

Basisonderwijs 1:

lager

Syllabus

Moerkerke Charlotte, Plaetinck Silke, Sys Hannelore, Van Damme Mante

Departement Lerarenopleiding

Educatieve bachelor secundair onderwijs

Lichamelijke opvoeding – Bewegingsrecreatie

Academiejaar 2024-2025

Copyright

Niets uit dit werk mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband, elektronisch of op welk andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs tenzij men zich daarbij houdt aan de onderstaande Creative Commons afspraken (licentie) van het niveau "Naamsvermelding - Niet Commercieel - Gelijk Delen".

Ook het logo van HOGENT moet behouden blijven.

INHOUDSTAFEL

DEEL 1: Visie op bewegen voor kinderen

1. INLEIDING
2. HOEVEEL BEWEGEN ONZE 6- TOT 9-JARIGEN?
3. HOELANG ZITTEN ONZE 6- TOT 9-JARIGEN STIL?
4. WAT IS HET BELANG VAN BEWEGEN VOOR EEN KIND?
5. WAT IS DE MOTORISCHE GELETTERDHEID VAN ONZE KINDEREN?
6. WAT IS HET BELANG VAN EEN BREED MOTORISCHE ONTWIKKELING BIJ 6- TOT 9-JARIGEN?
7. WAT IS DE FUNCTIE VAN LO IN DE BASISCHOOL?
8. WAT ZIJN DE FUNDAMENTEN VAN GOED BEWEGINGSONDERWIJS IN DE BASISCHOOL?

DEEL 2: De sportlesgever

1. EEN PEDAGOGISCH SPORTKLIMAAT CREËREN
  - 1.1 Een ontwikkelingsgericht klimaat
  - 1.2 Een zorgzaam klimaat
  - 1.3 Een motiverend klimaat
  - 1.4 Een sociaal veilig klimaat
2. EEN PREVENTIEF KLASMANAGEMENT
  - 2.1 Didactisch sterk staan
  - 2.2 Communicatief sterk staan
    - 2.2.1 Stemgebruik
    - 2.2.2 Oogcontact en toezicht
    - 2.2.3 Congruentie
    - 2.2.4 Bewegingen
    - 2.2.5 Luisteren

DEEL 3: De sporters

1. HOE GROEIT EN ONTWIKKELT HET LAGERE SCHOOLKIND?
2. HOE VERLOOPT DE MOTORISCHE ONTWIKKELING VAN HET SCHOOLKIND?
  - 2.1 Lichaamsperceptie
    - 2.1.1 Lichaamsbegrenzing en lichaamsdelen aanvoelen
    - 2.1.2 Lichaamsassen aanvoelen
    - 2.1.3 Lichaamshoudingen aanvoelen
    - 2.1.4 Lateraliteit
  - 2.2 Ruimteperceptie
    - 2.2.1 Omgaan met plaats
    - 2.2.2 Omgaan met richting
    - 2.2.3 Omgaan met afstand
    - 2.2.4 Omgaan met bewegingsbanen van personen of voorwerpen
  - 2.3 Tijdsperceptie
    - 2.3.1 Omgaan met duur
    - 2.3.2 Omgaan met tempo
    - 2.3.3 Snel reageren
    - 2.3.4 Omgaan met ritme
3. HOE VERLOOPT DE FYSIEKE ONTWIKKELING VAN HET SCHOOLKIND?
  - 3.1 Kracht
  - 3.2 Lenigheid
  - 3.3 Uithouding
  - 3.4 Snelheid
  - 3.5 Coördinatie
    - 3.5.1 Reactievermogen
    - 3.5.2 Koppelingsvermogen
    - 3.5.3 Oriëntatievermogen
    - 3.5.4 Differentiatievermogen
    - 3.5.5 Evenwichtsvermogen
    - 3.5.6 Wendbaarheid
    - 3.5.7 Ritmegevoel
  - 3.1 Evenwicht
4. HOE VERLOOPT DE COGNITIEVE ONTWIKKELING VAN HET SCHOOLKIND?
  - 4.1 het denken
    - 4.1.1 Conservatie
    - 4.1.2 Classificatie
    - 4.1.3 Seriatie
    - 4.1.4 Klassen- en relatieloga
    - 4.1.5 Het sociale denken

- 4.2 De waarneming
- 4.3 Het geheugen
- 4.4 De fantasie
- 4.5 De taalontwikkeling

5. HOE VERLOOPT DE SOCIALE EN DE PERSOONLIJKHEIDSONTWIKKELING VAN HET SCHOOLKIND?

- 5.1 Groeiende interesse voor leeftijdsgenoten
  - 5.1.1 Groepsvorming
  - 5.1.2 Persoonlijke vriendschappen
- 5.1 Belang van contact met leeftijdsgenoten
- 5.2 Het zelfconcept
- 5.3 De morele ontwikkeling
- 5.4 Gevoelens en emoties
- 5.5 Het kernconflict van de schoolperiode

6. SCHOOLRIJPHEID

- 6.1 Algemene schoolvoorwaarden
- 6.2 Specifieke schoolvoorwaarden

DEEL 4: De omgeving

- 1. SITUERING 'OMGEVING'
- 2. LESLOCATIE
- 3. HET MATERIAAL
- 4. VEILIGHEID
- 5. DEONTOLOGIE EN AANSPRAKELIJKHEID VAN DE LEERKRACHT LO

DEEL 5: Krachtige setting

- 1. EEN KRACHTIGE SETTING TIJDENS DE SPORTLES
- 2. INSTRUCTIES GEVEN
  - 2.1 Randvoorwaarden voor het geven van een goede instructie
    - 2.1.1 Manieren om de groep te verzamelen
    - 2.1.2 Aandacht vragen en onderhouden
  - 2.2 Opbouw van de instructie mét demonstratie
    - 2.2.1 Demonstratie
    - 2.2.2 Verbale uitleg
  - 2.3 evaluatie van de instructie
  - 2.4 instructies voor het plaatsen van materiaal
  - 2.5 Alternatieve instructies

3. LESOPBOUW

- 3.1 Opwarming
- 3.2 Kern
- 3.3 Slot

4. ORGANISATIEVORMEN

- 4.1 Klassikale organisatie
- 4.2 Partneroefeningen
- 4.3 Golven
- 4.4 Bewegingsomloop
- 4.5 Posten
  - 4.5.1 De traditionele manier van werken in posten
  - 4.5.2 De vernieuwde manier van werken in posten of 'werken in vakken'
- 4.6 Individueel

5. OPSTELLINGSVORMEN

- 5.1 Opstellingsvormen van deelnemers, zonder toestellen
- 5.2 Opstellingsvormen van deelnemers aan toestellen

6. ACTIEVE LEERTIJD

- 6.1 Tijdsindeling
- 6.2 Ruimtegebruik

DEEL 6: De oefenstof

1. LOOP- EN TIKSPELEN

- 1.1 Didactische aandachtspunten bij het geven van een loop-of tikspel
- 1.2 Leerlijn loopspelen
- 1.3 Leerlijn tikspelen

2. STOEISPELEN

- 2.1 Didactische aandachtspunten bij het geven van een stoeispiel
- 2.2 Leerlijn stoeispelen

3. TREFSPELEN

- 3.1 Didactische aandachtspunten bij het geven van een trefspel
- 3.2 Leerlijn trefspelen

4. LIJN- EN TERUGSLAGSPELEN

- 4.1 Het materiaal
- 4.2 Het terrein
- 4.3 Knelpunten

5. DOELSPELEN

- 5.1 Het materiaal
- 5.2 Het terrein
- 5.3 Knelpunten

6. DE NATUURLIJKE BASISBEWEGINGEN

6.1 Locomotorische basisbewegingen

- 6.1.1 Lopen
- 6.1.2 Balanceren
- 6.1.3 Sluipen en kruipen
- 6.1.4 Klauteren en klimmen
- 6.1.5 Springen
- 6.1.6 Zwaaien
- 6.1.7 Roteren

6.2 basisbewegingen met objectcontrole

- 6.2.1 Werpen en vangen
- 6.2.2 Slaan
- 6.2.3 Dribbelen
- 6.2.4 Trappen
- 6.2.5 Trekken en duwen
- 6.2.6 Heffen en dragen

BRONNEN

KADER OPLEIDINGSONDERDEEL

In de didactieklijn vormen we de student tot een enthousiaste sportlesgever die op verantwoorde wijze zijn passie voor sport en bewegen aan verschillende leeftijdsgroepen doorgeeft.

In **Basisonderwijs 1: lager** word je ondergedompeld in de leefwereld van het jonge lagere schoolkind (6 – 9 jaar). Vanuit verschillende invalshoeken (psychologisch, motorisch, ...) wordt de doelgroep geanalyseerd. Deze basiskennis is het vertrekpunt om jou wegwijs te maken in de algemene bewegingsvaardigheden voor de lagere school.

Daarnaast worden in dit opleidingsonderdeel handvaten voor didactiek aangereikt, die als fundament dienen binnen de volledige opleiding tot pedagogisch-geschoolde lesgever. De inhoud kan toegepast worden zowel in het onderwijs (LO) als in contexten buiten het onderwijs (BR). Je leert hier bovendien een eerste keer via microteaching voor de groep te staan en komt in contact met een lesfiche voor het uitschrijven van je oefenstof en het uittekenen van je organisatie.

In het tweede semester staat **Basisonderwijs 2: lager** op het programma. Binnen dit opleidingsonderdeel richten we ons op het oudere lagere schoolkind (9 – 12 jaar). Dit vormt de aanzet tot het ons verdiepen in de sportspecifieke vaardigheden binnen de lagere school.

In het tweede jaar richten we ons binnen de opleiding op de doelgroep 12 tot 18-jarigen met de opleidingsonderdelen **Secundair onderwijs 1 en 2**.

In het derde jaar ronden we de didactieklijn af met de doelgroep kleuters (2,5 – 5 jaar) via het opleidingsonderdeel **Basisonderwijs 3: kleuter**.

Bronnen

Aelterman, A., De Muynck, G-J., Haerens, L., Vande Broek, G., Vansteenkiste, M. (2017). *Motiverend coachen in de sport*. Leuven: Acco.

Behets, D. (2005). *Bewegingsopvoeding. Een vakconcept als uitnodiging om te leren*. Leuven: Acco.

Behets, D. (2006). *Didactiek van het bewegingsonderwijs*. Leuven: Acco.

Bronkhorst, A., van der Kerk, J. en Schipper-van Veldhoven, N. (2018). *Een pedagogisch sportklimaat. Het realiseren van een positieve clubcultuur*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Callaert, J. Musch, J-P. Demeestere, M. Permentier, V. (2010) Lichamelijke opvoeding 1: *Vakdidactiek. Werkboek 2: ABV*. Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs, HoGent

Callaert, J. Musch, J-P. Demeestere, M. Permentier, V. (2010) Lichamelijke opvoeding 1: *Vakdidactiek: bijlagen. Bijlage WB 2*. Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs, HoGent

Callaert, J., Demeestere, M., Musch, J.P., Permentier, V. *Syllabus Lichamelijke Opvoeding. Vakdidactiek 1. Werkboek 3*. Academiejaar 2009-2010. Gent: Hogent, lerarenopleiding.

Craeynest, P. (2018). *Psychologie van de levensloop. Inleiding in de ontwikkelingspsychologie*. Leuven / Den Haag: Acco.

De Bock, S. (2014). *Multimove, een succesformule*. VSF Magazine, p10.-12.

Gezondleven. (2018). *Factsheet Sedentair Gedrag*. Geraadpleegd via Gezondleven.be.

Gezondleven. (2020). *Beweegt de Vlaming genoeg?* Geraadpleegd via Gezondleven.be.

GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap. (2015). *Leerplan Basisonderwijs : lichamelijke opvoeding*. Brussel, Huis van het GO!

Göring-Lamers, A. Tenten-Litjens, M; Vermeulen-van Hoogstraten. Wieringa, W. van Dijk, H. (2002). *Kleuter in beweging*. Meppel: Edu'actief

Lambrechts, J. en Van Crombrugge, H. (2013). *'Ouders & clubs: één doel?!'* *Ouderbetrokkenheid stimuleren in jeugdsport*. Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen- Odisee.

Lange, H. (s.d). *Spielen mit dem Gleichgewicht. Teill 1: balancieren, wackeln und schaukeln*.

Monks, F.J. (2015). *Ontwikkelingspsychologie. Inleiding tot de verschillende deelgebieden*. Assen: Uitgeverij Koninklijke Van Gorcum.

- Mooij, C. (red.) (2010). *Bronnenboek Spel*. Amersfoort: ThiemeMeulenhoff bv
- Mooij, C. van Berkel, C. Hazelebach, e.a. (2009). *Basisdocument Bewegingsonderwijs voor het basisonderwijs*. Zeist: JanLuitingFonds
- Sport Vlaanderen. (2017). *Projectfiche motorische ontwikkeling*.
- Struyven, K., Baeten, M., Kyndt, E., Sierens, E. (2009). *Groot worden, de ontwikkeling van baby tot adolescent*. Leuven, LannooCampus.
- Valcke, M. en De Craene, B. (2017). *Klasmanagement en reflectie. Naar een schoolbrede aanpak*. Gent: Uitgeverij Academia Press.
- Van Den Bosch, D. en Sys H. (2019-2020). *Syllabus 'De leraar in interactie'*. HOGENT.
- Van Gelder, W. Berg, M. van Weene, E. Verhoeven, L. (2010). *Zorg voor beweging in de basisschool*. Heeswijk-Dinther: Esstede.
- Van Hyfte E., Coppens E & Vercruyssen S. (2021-2022). *Syllabus 'Krachtig leren LO*. HOGENT
- Verstraete S. (2006). *Meer en Beter Bewegen, binnen en buiten de school*. Gent, PVLO.
- Vrijens J., Bourgois J. & Lenoir M. (2001). *Basis voor verantwoord trainen*. Gent, PVLO.
- VSF. (2012). *Praktijkmap Multimove voor kinderen*. Vlaamse overheid – Departement CJSM.